

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 1179/2025
21.01.2026. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранке Дражић, председника већа, Марине Милановић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Јована Ђорђевић Сијерић, адвокат из ..., против тужених Града Београда-Градска управа Града Београда, коју заступа Градско правобранилаштво Града Београда, Удружења „Клуб матичне културе Земун“ из Земуна и ББ из ..., које заступа Нинослав Мајачић, адвокат из ..., ради повреде ауторског права, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 105/24 од 18.09.2024. године, у седници одржаној 21.01.2026. године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 105/24 од 18.09.2024. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П4 248/22 од 12.10.2023. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилца тражила да се утврди да су тужени повредили ауторска права аутора збирке песама „Карантин“ пок. ВВ неовлашћеним изменама, употребом и неовлашћеним бележењем делова песама, односно карактеристичних стихова из збирке песама „Карантин“ аутора ВВ, без дозволе носиоца ауторског права тужилце, на меморијалну плочу постављену 22.11.2017. године на западној бочној фасади објекта „Стара Капетанија“ на платоу ВВ у Општини Земун и то стихова из песама које чине обједињену збирку „Карантин“; „Капетанија“; „Из Асизија“; „Капије“; „Синагога“; „Столови“; „Изгнаници“; „Миленијумска кула“; „Ливница звона“; „Николајевска црква“; „Летња позорница“; „Ратно острво“; „Писмо рабина Алкалија“; „Гозба у Левијевом дому“; „Очеви“; „Чистиште“ и „Филипика гордих“ у којима поједине строфе почињу стихом „А ВВ каже“ при чему се свака строфа након овог стиха завршава на другачији начин, као неоснован. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилца тражила да се обавезе првотужени да спомен плочу која се налази на платоу ВВ на западној бочној фасади објекта „Стара Капетанија“ у Земуну уклони и постави нову плочу или да постојећу плочу преиначи, све у складу са оригиналним стиховима из збирке песама „Карантин“ чији је аутор отац тужилце пок. ВВ, бив. из ..., као неоснован. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев да се обавезу тужени да солидарно о свом

трошку увод и изреку пресуде објаве у дневном лицу „Политика“, као неоснован. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужилца да првотуженом на име накнаде трошкова парничног поступка исплати 673.500,00 динара, а ставом петим изреке, да друготуженом и трећетуженом накнади трошкове парничног поступка од 1.223.750,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж4 105/24 од 18.09.2024. године одбијена је као неоснована жалба тужилце и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П4 248/22 од 12.10.2023. године.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 408. Закона о парничном поступку Врховни суд је нашао да ревизија тужилце није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, не представља разлог због кога се овај правни лек може изјавити на основу одредбе члана 407. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца је законски наследник пок. оца ВВ који је преминуо ..2007. године, а који је на тужилцу пренео имовинска права на својим ауторским делима уговором о доживотном издржавању од 01.11.2006. године. Тужилин отац је био песник, преводилац, покретач и уредник више књижевних часописа, објавио је и више збирки песама као што су „Попрскан знојем казалици“ 1969. године, „Атлантида“ 1972. године, „Карантин“ 1997/1998, приредио је и антологију песама страних аутора „Модерно светско песништво“ (објављена 1983. године). Друготужени је поводом десетогодишњице смрти покојног ВВ покренуо иницијативу да се на платоу који носи име ВВ, на згради ликовне галерије „Стара Капетанија“ постави спомен плоча. Аутор идејног решења је трећетужени, који је био пријатељ пок. ВВ и који је ову спомен плочу радио на позив друготуженог удружења без накнаде. Трећетужени и чланови удружења су знали да је пок. ВВ често говорио: „Земун је свет“ и то био његов усмени стих који није пренео у своју поезију. Био је препознатљив као грађанин Земун и везан за Земун. Свака песма у оквиру збирке „Карантин“ састоји се од две или више строфа и у свакој песми и испред последње строфе се појављује стих „А ВВ каже“. Скупштина првотуженог Града Београда је својом одлуком прихватила иницијативу друготуженог за постављање спомен плоче по предложеном идејном решењу трећетуженог, с тим што је одлучено да трошкови израде и постављања финансира иницијатор. Завод за заштиту споменика културе је дао сагласност за постављање плоче на бочној фасади зграде „Стара Капетанија“. Спомен плоча је полукружног облика димензија 90 x 60 cm и на њој је извајан лик ВВ у средњем делу, часовник са леве и перо са десне стране, са ознаком године рођења и године смрти. У доњем делу је штампаним ћириличним словима стављен натпис „Плато песника ВВ“, а по ободу полукруга натпис „ВВ каже Земун је свет“. Од тужилце није тражена сагласност за постављање спомен обележја и није учествовала у избору идејног решења.

Првостепени суд је одбио тужбени захтев са образложењем да израдом спомен плоче у знак сећања на покојног песника није дошло до повреде и нарушавања интегритета његовог дела, па ни збирке „Карантин“ и песама у тој збирци. Тако урађена спомен плоча не представља прераду или измену неког дела покојног песника, јер на спомен плочи није цитирана ни једна конкретна песма, већ само стих садржан у свакој песми збирке „Карантин“ „А ВВ каже“ који сам за себе не представља мисаону целину, већ је стих по коме је препознатљив и по замисли вајара подсећа на покојног ВВ. Због тога коришћење наведеног стиха „А ВВ каже“ представља допуштenu употребу кратког одломка ауторског дела (цитирање) ради интерпретације у вајарско дело, па је овакво коришћење одломака ауторског дела у складу са чланом 49. Законом о ауторским и сродним правима.

Другостепени суд је потврдио првостепену пресуду налазећи да стих „А ВВ каже“ који се појављује у више песама пок. ВВ је у збирци „Карантин“ по коме је препознатљива његова поезија није измењен, нити је написом „Земун је свет“ дошло до измене поетског дела пок. ВВ, већ је био само мотив за израду вајарског дела – спомен плоче у знак сећања на песника ВВ, чиме није измењен или угрожен интегритет неке од песама ВВ. Таквом израдом спомен плоче није дошло до повреде и нарушавања интегритета дела покојног песника, ни збирке „Карантин“ и песама у тој збирци, јер тако урађена спомен плоча не представља прераду или измену неког дела покојног песника, имајући у виду да на спомен плочи није цитирана ниједна његова конкретна песма, већ само стих садржан у свакој песми збирке „Карантин“ „А ВВ каже“ који сам за себе не представља мисаону целину, већ је то стих који је био препознатљив и по замисли вајара подсећа на покојног ВВ.

По налажењу Врховног суда, правилно су нижестепени судови применили материјално право.

Чланом 2. став 1. Закона о ауторским и сродним правима, („Службени гласник РС“, бр. 104/2009, 99/11,119/12, 29/2016- Одлука УС и 66/19) прописано је да је ауторско дело оригинална духовна творевина аутора изражена у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине, док је ставом 2. тачка 1. прописано да се ауторским делом нарочито сматрају писана дела, између осталог књиге, брошуре, чланци и др. Одредбом члана 49. истог Закона прописано је да је дозвољено без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде умножавање, као и други облици јавног саопштавања кратких одломака ауторског дела (право цитирања), односно појединачних кратких ауторских дела, под следећим условима: да је дело објављено; да се поменути делови, односно кратка дела, без измена, интегришу у друго дело ако је то неопходно ради илустрације, потврде или референце, уз јасну назнаку да је реч о цитату и у складу са добрим обичајима и да се на погодном месту наведе ко је аутор цитираног дела, који је наслов цитираног дела, када је и где је цитирано дело објављено, односно издато, уколико су ти подаци познати.

По налажењу Врховног суда, није дошло до повреде интегритета било које песме из збирке „Карантин“ покојног песника ВВ већ коришћење наведеног стиха „А ВВ каже“ представља допуштenu употребу кратког одломка ауторског дела (цитирање

ради интеграције у вајарско дело), па у складу са напред цитираном законском одредбом није била потребна сагласност тужиље, на коју је њен отац, пок. песник ВВ пренео имовинска права на својим ауторским делима. Карактеристичан стих песме из збирке „Карантин“-„А ВВ каже“ сам за себе не представља мисаону целину, интегрисан је у вајарско ауторско дело, које је рађено са циљем да представља успомену на песника, његов живот и дело и да означи трг који је по њему добио име. Свака песма из збирке „Карантин“ (издање 2017. године) састоји се од две или више строфа и у свакој се испред последње строфе појављује стих „А ВВ каже“, као засебна ритмичка, али не и мисаона целина и тек са строфом од два стиха испод њега, или са последњим одвојеним стихом, чини мисаону целину. Нигде иза стиха „А ВВ каже“ нема речи „Земун“ и „свет“, али се наслови многих његових дела односе на Земун, реч „Земун“ се помиње у песми „Писмо Рабина Алкалија“, а реч „земунци“ у песми „Летња позорница“. Натпис на спомен плочи „А ВВ каже: Земун је свет“ је идејно решење вајара- трећетуженог које је настало са жељом да се сачува успомена на живот и дело пок. песника.

Нису основани наводи у ревизији да су тужени повредили ауторско дело и нарушили интегритет ауторског дела јер је дело саопштено у измењеној и непотпуној форми, не поштујући евентуална законом прописана дозвољена ограничења, без одобрења тужиље и без плаћања накнаде. По налажењу Врховног суда, карактеристичан стих из песама збирке „Карантин“ сам за себе не представља мисаону целину и представља допуштenu употребу кратког одломка ради интеграције у вајарско дело, на основу члана 49. Закона о ауторским и сродним правима. У исказаном натпису „Земун је свет“ који не припада књижевном делу песника ВВ, већ је додат уз карактеристичан стих из песама збирке „Карантин“ - „А ВВ каже“ представља допуштenu употребу кратког одломка ради интеграције у скулптурално дело, супротно наводима у ревизији.

Позивање тужиље у ревизији на налаз и мишљење вештака „Српског књижевног друштва“ из Београда није основано, без обзира што је првостепени суд решењем одредио вештачење на околност да ли је радњама тужених повређено ауторско право пок. ВВ, с обзиром да је задатак вештачења постављен као правно питање, с тим што удружење „Српско књижевно друштво“ није удружење чија је делатност обављање судског вештачења, а вештачење које је то удружење поверило књижевнику ГГ се не може прихватити с обзиром на његову функцију уредника и прерађивача издања у чијем саставу је и збирка песама „Карантин“, на коју се односи тужбени захтев, посебно имајући у виду да задатак вештачења - да ли је повређено ауторско право пок. ВВ, не представља чињенично, већ правно питање о коме је суд одлучио.

Са изнетих разлога, сагласно одредби члана 414. став 1. ЗПП одлучено је као у изреци.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка, јер је донета на основу одредбе члана 153, 154. и 163. ЗПП, а туженима су досуђени потребни трошкови за вођење ове парнице детаљно образложени у нижестепеним пресудама, а на основу АТ и ТТ.

**Председник већа - судија
Бранка Дражић,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић